

Ristiinassa 30.5.2006 Projektiraportti.

Noora Matikainen ja Eeva Eloranta. Mikkelin ammattikorkeakoulu kulttuurin-, nuorisotyön ja sosiaalialan laitos, kulttuuripalvelujen linja

Satupuu -projekti Ristiinassa

Satupuu -projekti toteutettiin vuoden 2006 maaliskuun ja toukokuun välisenä aikana Ristiinassa. Projektin aikana perehdytimme Ristiinan kunnan viiden koulun 1-2 luokan oppilaat sadutukseen. Toteutimme Satupuu -projektin yhteistyössä Hangastenmaan koulun, Kirkonkylän koulun, Kuomion koulun, Pellosniemen koulun, Vitsiälän koulun sekä Ristiinan kirjaston kanssa. Projektiin osallistuneita koululuokkia oli yhteensä yhdeksän, lapsia yhteensä 128. Projektia tukivat Ristiinan kunnan vapaa-aika toimi, Suomenniemen Säästöpankki ja Etelä-Savon Osuuspankki.

Projektin tavoitteet

Projektin tavoitteena oli saada ristiinalaiset ensimmäisen ja toisen luokan oppilaat osallistumaan, innostumaan ja nauttimaan taiteen ja erityisesti satujen tekemisestä. Projektissa taide tuotiin nimenomaan lasten luo, keskelle heidän tavallista arkeaan. Tarkoituksena oli kehittää lastenkulttuuria ja lapsille suunnattua taidekasvatusta, edistää koulujen ja kirjaston välistä yhteistyötä ja antaa ideoita uusien toimintamuotojen kehittämiseen.

Projektin toteutus koululuokissa

Projektin aikana vietimme yhden päivän kussakin koululuokassa ja sadutimme yhdessä opettajan kanssa jokaisen luokalla opiskelevan lapsen. Sadutuspäivän alussa leikimme yhdessä lasten kanssa pienen alkuleikin, jonka aikana kerroimme piirissä vuorotellen yhteisen sadun. Tämän jälkeen koululuokka jaettiin noin viiden oppilaan pienryhmiin, joihin jokaiseen tuli yksi aikuinen ryhmän ohjaajaksi eli saduttajaksi. Jokainen lapsi sai kertoa vuorollaan pienryhmässä ryhmän aikuiselle ja muille ryhmäläisille oman satunsa, jonka ryhmän aikuinen kirjasi muistiin täsmälleen niin kuin lapsi oli sen hänelle kertonut. Lopuksi aikuinen luki lapselle tämän kertoman sadun, jonka jälkeen lapsi sai vielä halutessaan korjata tai tehdä lisäyksiä satuunsa. Sadutuksessa käytimme apuna tarinatyynyjä. Lapset saivat halutessaan pitää tyynyjä sylissä sadun kertomisen ajan. Satujen kertomisen jälkeen lapset saivat vielä maalata vahaliiduilla ja vesiväreillä kertomastaan sadusta.

Satupuu -taidenäyttely Ristiinan kirjastossa

Projektin lopuksi kokosimme lasten kertomista saduista ja maalauksista Ristiinan kirjastoon toukokuussa Kirjan ja ruusun -päivän yhteyteen satunäyttelyn, johon tuli esille noin 120 lasten kertomaa satua ja tekemää maalausta. Järjestimme oppilaille ja opettajille avajaiset kahtena päivänä, 10 – 11.5.2006, jolloin koululuokat tutustuivat opettajiensa johdolla näyttelyyn. Näyttely on avoinna Ristiinan kirjastossa 9.6.2006 saakka.

Lisäksi pidimme Ristiinan kirjastossa huhtikuun alussa Sadut ja sadutus -illan, jonka aikana kerroimme yleisesti sadutuksesta ja sen merkityksestä lapsen psyykkiselle, sosiaaliselle, henkiseksi ja kielelliselle kehitykselle. Ilta oli tarkoitettu pääasiassa perhepäivähoitajille, mutta

myös kaikille muille sadutuksesta kiinnostuneille. Pidimme myös projektin yhteydessä Ristin kirjastossa toukokuussa lapsille suunnatun sadutus-päivän, jonka aikana sadutimme kirjastossa käyneitä lapsia.

Kokemuksia sadutuksesta Satupuu -projektin aikana

Satupuu -projektin aikana tutustuimme kahdeksaan 1-2 luokkaan sekä yhteen erityisluokkaan. Meillä ei ollut ennen projektia aikaisempaa kokemusta sadutuksesta, mutta olimme kumpikin tahoillamme perehtyneet siihen liittyvään kirjallisuuteen. Lähdimme mielenkiinnolla tekemään projektia. Jo ensimmäisten sadutuskertojen jälkeen yllätyimme siitä, miten innokkaasti lapset ryhtyivät kertomaan omia ajatuksiaan. Kun olimme oikeasti kiinnostuneita lasten ajatuksista ja kohtasimme lapsen tasavertaisena, huomasimme sadutus-menetelmän tehokkuuden.

Lasten kertomat sadut kertoivat hyvin paljon siitä elämästä, missä he itse elivät. Sadut kertoivat lasten maailmasta ja heidän elämästään. Satujen avulla lapsi kertoi maailmastaan aikuiselle, joka oli kiinnostunut lapsen ajatuksista ja siitä, mitä lapselle oli sanottavanaan. Lasten kertomista saduista tuli ilmi lasten loppumaton energisyys ja elämisen into. Sadut olivat myös ovia lasten mieltä askarruttaviin asioihin. Sadutus antoi oivan mahdollisuuden lapselle kertoa aikuiselle niistä asioista, joita lapsi pohti omassa mielessään.

Yhteisen sadun kertominen alkuleikkinä

Alkuleikin tarkoituksena oli rohkaista lapsia kertomaan satuja. Yhteisessä piirissä istuminen auttoi turvallisen ilmapiirin luomisessa ja loi yhteenkuuluvuuden tunnetta. Leikin alussa osa lapsista ujosteli sadun kertomista. Kun lapset ryhtyivät kertomaan yhteistä satua, ilmapiiri vapautui ja lapset rentoutuivat nauttimaan yhteisestä sadusta. Koimme alkuleikin tärkeäksi tapahtumaksi ennen varsinaista sadutusta.

Lapset sadutuksen kokijoina

Sadutus pienryhmissä alkoi hyvin. Lapset keskittyivät kuuntelemaan toistensa kertomia satuja ja tarkkailivat todella suurella mielenkiinnolla, kun saduttaja kirjasi heidän kertomiaan satuja muistiin. Selvästi se, että lapsi tuli aidosti kuunnelluksi, ja että aikuinen vielä kirjasi lapsen ajatukset ylös paperille, teki lapsiin vaikutuksen.

Osalle lapsista satujen kertominen oli todella helppoa ja vaivatonta. Nämä lapset olisivat kertoneet satuja varmasti koko päivän, ellei sadutuspäivän aikataulu olisi ollut rajallinen eikä saduttajan käsi olisi väsynyt. Osa lapsista innostui kertomaan omaa satuaan sellaisella vimmalta, että meidän saduttajien oli vähän väliä hienovaraisesti pyydettävä lasta odottamaan, jotta ehdimme kirjata heidän satuaan paperille sana sanalta. Osalle lapsista oman sadun kertominen oli aluksi hyvinkin vaikeaa. Usein nämä lapset vetäytyivät hetkeksi syrjään ja seurasivat jonkun toisen lapsen kertomaa satua sivummalta ja vasta sitten kun tunsivat oman olonsa hyväksi ja turvalliseksi, tulivat kertomaan oman satunsa. Jokainen projektiimme osallistunut lapsi kertoi oman satunsa ja kertoi päivän päätteeksi pitäneensä oman sadun kertomisesta.

Eräs kuusivuotias tyttö oli aluksi todella hiljainen ja arka, kunnes jotenkin vapautui ja kertoi sadun madosta, joka asui sienessä. Sadun kertomisen jälkeen tyttö oli todella iloinen ja rei-

pas. Maalaustuokion aikana hän kertoi meille ohjaajille satuaan mielissään ja innostuneesti. Sadutustuokion aikana eräs toinen tyttö puolestaan heitteli tarinatyynyä ilmaan ja samaan aikaan kertoi omaa vauhdikasta satuaan kissanpennuista. Samalla tavoin hän toimi, kun satua luettiin tytölle ääneen. Tyynyn heittelemisen ilmaan sadun kerronnan yhteydessä oli hänen tapansa tuoda omia ajatuksiaan esille. Joku muu lapsi saattoi sen sijaan pitää kaksin käsin tyynystä kiinni ja puristaa tyynyn tiukasti syliinsä kertoessaan omaa satuaan.

Eräälle pojalle oli ensin hyvin vaikeaa tuoda omia ajatuksiaan esille ja hän vetäytyikin aluksi syrjään ja käyttäytyi vastahakoisesti, mutta seurasi silti tarkkaavaisesti, kun muut ryhmän lapset kertoivat omia satujaan. Poika tuli viimeisenä kertomaan oman satunsa. Ensin hän mietti pitkään ja katseli ympärilleen, kunnes huomasi, että hänen ajatuksiaan haluttiin aidosti kuunnella ja kirjata hänen satunsa paperille juuri niin kuin hän sen kertoi. Lopulta pitkän hiljaisuuden jälkeen poika kertoi tarinan metsämiehestä. Mielenkiintoista oli huomata, että poika selvästi vapautui sadutuksen jälkeen, eikä ollut enää ollenkaan vastahakoinen, vaan iloinen. Myöhemmin päivän aikana hän hymyili meille ohjaajille monta kertaa ja kertoi meille omia ajatuksiaan.

Kaikki lapset pitivät omien satujen kertomisesta. Lapsista oli myös mukavaa, kun sadut luettiin heille loppuksi ääneen ja he saivat halutessaan tehdä korjauksia omiin satuihinsa. Lasten kasvoilta paistoi ylpeys ja iloisuus omasta tuotoksestaan, kun luimme heille heidän kertomansa sadut. Lapsista oli myös kiintoisaa seurata oman puheen muodostumista kirjoitetuksi kieleksi. Lapset myös keskittyivät kuuntelemaan toistensa kertomia satuja. Heistä oli mielenkiintoista kuunnella satuja, jotka joku toinen lapsi oli keksinyt.

Tarinatyynyt auttoivat ujoimpia ja arempia lapsia sadun kertomisessa.

Sadutus erityisoppilaiden kanssa

Satupuu – projektin aikana sadutimme yhden päivän aikana kuutta 6-9-vuotiasta erityisluokan oppilasta. Opettaja kertoi meille ennen sadutuspäivän alkua, että joidenkin lasten kohdalla oman sadun kertominen saattaisi olla hankalaa. Tähän olimme itsekkin varautuneet. Yllätyimme kaikki suuresti alkuleikin helppoudesta. Lapset olivat heti innostuneita yhteisen sadun kertomisesta. Kaikki kertoivat yhteistä satua. Satu kertoi kissasta, joka tapasi karhun. Kaverukset lähtivät lentämään lentokoneella ja lopulta suuri juustokuu tippui heidän syötäväkseen maahan. Tarinatyynyt valloittivat kaikki lapset.

Sadutus pienryhmissä onnistui hyvin. Lapset keskittyivät kuuntelemaan omaa satuaan erittäin hyvin. Samoin he seurasivat kiinnostuneesti, kun saduttaja kirjoitti heidän kertomiansa satuja muistiin. Tarinatyynyt olivat kovassa käytössä. Välillä lasten keskittyminen herpaantui, mutta rauhoittelu teki suurimmalle osalle lapsista ja näin pystyttiin taas jatkamaan sadutusta. Moni lapsi kertoi useamman sadun ja moni lapsi halusi jatkaa kertomaansa satua vielä uudelleen. Luokassa useamman sadun kertomiseen oli aikaa, koska ryhmän koko oli pieni. Hiljaiset ja aratkin lapset kertoivat satuja todella suurella innolla.

Todella mielenkiintoista oli huomata erään dysfasia-lapsen innostus oman sadun kerrontaa ja sadusta maalaamista kohtaan. Alkuleikin aikana tämä lapsi oli hyvin ujo ja syrjäänvetäytyvä. Pienryhmässä sadutustuokion aikana hän kertoi oman satunsa vasta viimeisenä. Satua kertoessaan hän oli todella keskittynyt. Kirjauksen yhteydessä toisen meistä piti muutaman kerran pyytää lasta toistamaan kertomansa kielellisten vaikeuksien takia. Tämä ei kuitenkaan haitannut lasta, vaan auttoi häntä pukemaan ajatuksensa sanoiksi, kun muut ryhmäläiset tukivat ja auttoivat häntä ilmaisemaan itseään. Kun lapselle oli luettu hänen kertomansa satu

ääneen, hän selvästi vapautui ja hänestä huomasi, että hän oli tyytyväinen ja todella iloinen omasta tarinastaan. Maalaustuokion aikana poika kertoi innoissaan sadustaan ja maalasi mielellään.

Lasten kertomat sadut

Satupuu -projektin aikana lapset kertoivat monenlaisia satuja. Saduissa tapahtui paljon asioita. Etenkin eläinsatuja lapset kertoivat paljon. Saduissa leikittiin paljon ja käytiin koulussa. Ystävyys ja kaverit olivat myös suosittuja sadun aiheita. Monissa saduissa käsiteltiin ystävyys-ohella myös yksinäisyyttä. Lapset käsittelivät saduissaan myös kuolemaa ja hyvinkin rajuja asioita, kuten esimerkiksi auton alle jäämistä.

Maalaustuokio

Sadutustuokion jälkeen jokainen lapsi sai maalata omasta sadustaan maalauksen. Kaikki lapset halusivat maalata ja maalasivat saduistaan hyvin keskittyneesti ja innostuneesti.

Lapset maalasivat todella värikkäitä ja erilaisia töitä. Maalaamisen yhteydessä lapset kertoivat mielellään kertomistaan saduista ja maalauksista. Hämmästyttävintä oli huomata miten lapset nimenomaan omasta aloitteestaan tulivat kertomaan meille ohjaajille omia juttuja. Ehkä me ohjaajat omalla toiminnallamme osoitautuimme luotettaviksi aikuisiksi, jotka olivat oikeasti kiinnostuneita siitä, mitä lapsilla oli sanottavanaan. Käytimme myös musiikkia maalaustuokioiden aikana ja se rauhoitti lapsia huomattavasti.

Projektipalaute

Pyysimme sadutustuokioiden jälkeen kirjallista palautetta projektista oppilailta sekä opettajilta. Saamamme palaute oli yleisesti positiivista ja kannustavaa.

Oppilaat pitivät projektista ja suurin osa lapsista koki omien satujen kertomisen ja maalaamisen mielekkäänä. Osa lapsista mainitsi, että oman sadun kertominen tuntui aluksi oudolta ja jännittävältä, mutta kaikki lapset kertoivat kuitenkin oman sadun ja olivat tyytyväisiä lopputulokseen. Huomasimme, että suurimmalle osalle lapsista omien tarinoiden kertominen oli uusi kokemus. He olivat yllättyneitä siitä, että saivat itse tuoda ajatuksiaan vapaaehtoisesti esille, ja että aikuinen kuunteli nimenomaan heitä. Useimmat lapset toivat esille sen, että haluaisivat uudemman kerran osallistua samankaltaiseen toimintaan.

Saimme hyvin myönteistä palautetta myös opettajilta. Osa opettajista tiesi sadutuksesta entuudestaan ja pari heistä oli käyttänyt menetelmää työssään aikaisemminkin. Suurimmalle osalle opettajista sadutus oli kuitenkin uutta. Kaikkien mielestä projektimme oli ajankohtainen ja tärkeä. Opettajat kokivat hyvänä, että toimme projektin nimenomaan lasten kouluarjen keskelle heille tuttuun ympäristöön. Opettajat olivat kiinnostuneita menetelmästä, ja muutamat heistä kertoivat ottavansa sadutuksen käyttöön omassa luokassaan vastaisuudessaakin.

Satupuu -projekti onnistui hyvin ja yllätyimme kumpikin sadutuksesta ja siitä, miten innolla lapset kertoivat meille omia satujaan, tarinoitaan ja ajatuksiaan. Huomasimme miten paljon lapselle todellakin merkitsee se, että häntä kuunnellaan juuri sellaisena kun hän on. Erittäin mukavaa oli saada lapset innostumaan omien satujen kertomisesta ja antaa luokkien opettajille ja kirjaston henkilökunnalle ideoita uusien toimintamuotojen kehittämiseen. Täällä Ristinaassa sadutus vei meidät mennessään ja aiomme ehdottomasti jatkaa sadutusta kumpikin tahoillamme ja viedä sadutuksen sanomaa eteenpäin.